Stelt een ISK-traject van maximaal twee jaar jongeren voldoende in staat om de (taal)kennis en vaardigheden te verwerven die ze nodig hebben om in te stromen op het niveau dat past bij hun capaciteiten (van mbo niveau2 of hoger) en een kwalificatie te behalen?

Beantwoord Sjerp van der Ploeg (kennismakelaar)

14 september 2018 - update 5 januari 2024

KR. 428

Kort antwoord

Op basis van uitkomsten van internationaal onderzoek is een ISK-traject van één à twee jaar vermoedelijk te kort voor het grootste deel van de huidige nieuwkomers in Nederland om in het reguliere onderwijs te kunnen instromen op een vergelijkbaar gemiddeld niveau als de reguliere leerlingen. De kans is klein dat ze die achterstand in het reguliere onderwijs alsnog inlopen zonder aanvullende interventies. Dat wordt bevestigd door observaties van professionals van Nederlandse ISK's.

Antwoord

Nieuwkomers die in Nederland komen, hebben recht op onderwijs. De groep in de leeftijd van het vo krijgt dat onderwijs in Internationale Schakelklassen (ISK). Dat zijn in de regel afdelingen op reguliere scholen voor voortgezet onderwijs. De voornaamste taak voor ISK-afdelingen is het doorschakelen van de anderstalige leerlingen naar het Nederlandstalige (reguliere) onderwijs (Beekhoven, 2018). Nieuwkomers moeten daarbij niet alleen een nieuwe taal leren maar ook vakinhoud leren en kennismaken met de schoolcultuur (Short en Boyson, 2012).

Op dit moment stroomt het merendeel van de ISK-leerlingen die naar het mbo gaan door naar de entree-opleiding. Dit gebeurt ook met leerlingen die qua cognitie een hoger mbo-niveau aan kunnen. Uit een peiling onder 44 ISK-directeuren, uitgevoerd door de VO-raad blijkt dat 35 procent van ISK-leerlingen doorstroomt naar een schoolniveau onder zijn of haar niveau (VO-raad, 2016). Doorstroom naar hogere niveaus van vervolgonderwijs wordt vooral bemoeilijkt door de beperkte taalvaardigheid van de leerlingen, ook na één of twee jaar Internationale Schakelklas (Stavenuiter e.a., 2016). Het type vervolgonderwijs waarin deze leerlingen terechtkomen, is daardoor meer een afspiegeling van hun taalvaardigheid dan van hun cognitieve niveau.

Leerlingen hebben minimaal 5 of 6 jaar nodig

Dat roept de vraag op of het ISK-traject dat in de regel één à twee jaar beslaat voldoende is om het Nederlands zodanig te leren beheersen dat ze onderwijs op hun eigen cognitieve niveau kunnen volgen.

In Nederland is geen empirisch onderzoek op dit terrein is verricht. In de Verenigde Staten loopt wel een groots opgezet en langlopend longitudinaal onderzoek naar tweede taalverwerving (vooral Engels) en het gebruik daarvan in schoolse context (Thomas & Collier, 2017). Op basis daarvan concluderen de auteurs dat leerlingen in de leeftijdsgroep van 5 tot en met 18 minimaal 5 à 6 jaar tijd nodig hebben (met daarbij minimaal de helft van de instructietijd in hun eerste taal) om op hetzelfde gemiddelde niveau te komen als hun leeftijdgenoten die niet de tweede taal hebben hoeven leren. Dat neemt zoveel tijd omdat het bij de vergelijkingsgroep (de leerlingen die geen tweede taal hoeven leren) om een bewegend doel gaat. Hun niveau gaat ieder jaar vooruit. Tweede taal-verwervers moeten dus eigenlijk een versnelde ontwikkeling ten opzichte van reguliere leerlingen laten zien.

Het vraagt zelfs meer tijd (7 à 10 jaar) indien de leerling niet de kans heeft gehad om onderwijs te kunnen volgen in zijn of haar eerste taal. Het gegeven dat het niveau van beheersing van iemands eerste taal de belangrijkste voorspeller is voor de snelheid waarmee iemand een tweede taal verwerft, is in vele andere studies over tweede taalverwerving bevestigd: in andere landen, in andere contexten en ook met andere talen dan Engels (Thomas & Collier, 2017).

Eerder concludeerden dezelfde onderzoekers al (Thomas & Collier, 2002) dat wanneer leerlingen een tweede taal in aparte remediërende programma's leren (waartoe we ISK zouden kunnen rekenen) zij een eventuele achterstand niet kunnen wegwerken wanneer zij aansluitend in een reguliere (Engelse) stroom worden geplaatst. Die achterstand blijft en wordt mogelijk zelfs nog groter. Dat betekent dat het taalniveau op het moment van instroom in een reguliere stroom zo hoog mogelijk moet zijn.

Tegen de achtergrond van deze onderzoeksuitkomsten is een ISK-traject van één à twee jaar vermoedelijk te kort voor het grootste deel van de huidige nieuwkomers in Nederland om in het reguliere onderwijs te kunnen instromen op een vergelijkbaar gemiddeld niveau als de reguliere leerlingen. De kans dat ze die achterstand in het reguliere onderwijs alsnog inlopen zonder aanvullende interventies is klein.

Er is blijvend extra aandacht en ondersteuning nodig

Deze conclusie wordt ondersteund door observaties van professionals verbonden aan ISK's (Bisschop et. al. 2022). Zij constateren dat er blijvend extra aandacht en ondersteuning nodig is op reguliere vo-scholen bij de Nederlandse taal omdat de woordenschat van deze leerlingen nog te beperkt is (een woordenschat van ongeveer 3.000 woorden, dat is een derde van de woordenschat van een Nederlandse leerling), en/of omdat ze moeite hebben met moeilijke woorden, vaktaal (jargon) en schooltaal. Dit geldt ook voor de ISK-leerlingen die doorstromen naar het mbo.

Geraadpleegde bronnen

Kennisrotonde (2018). *Hoe kunnen vo-scholen instromende NT2-leerlingen het beste ondersteunen bij het bereiken van hun potentie?*

Bisschop, P., Van der Ven, K., Doeve, T., Retit, R., Elshof, D., Krijnen, E. & Van Stigt, A. (2022). *Nieuwkomers in het primair en voortgezet onderwijs. Doelgroepenonderzoek.* SEO/Kohnstamm Instituut.

Short, D.J. en Boyson, B.A. (2012). *Helping Newcomer Students Succeed in Secondary Schools and Beyond*. Washington, DC: Center for Applied Linguistics.

Stavenuiter, M., Smits van Waesberghe, E., Noordhuizen, B. & Oostrik, S. (2016) *Onderwijs en doorstroom naar de arbeidsmarkt van jonge nieuwkomer in Nederland. Een onderzoek naar jonge nieuwkomers van 13-23 jaar ten behoeve van het project K!X Works*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Thomas, W. & Collier, V. (2002). A National Study of School Effectiveness for Language Minority Students' Long-Term Academic Achievement

Thomas, W. & Collier, V. (2017). Validating the Power of Bilingual Schooling: Thirty-two Years of Large-scale Longitudinal Research. *Annual Review of Applied Linguistics* (37), p. 203-217

VO-raad (2016). *Asielkind leert onder zijn niveau.* Webpagina. Geraadpleegd op 12 september 2018 via de website van VO-raad.

Meer weten?

Lowan: In gesprek over doorstroom van ISK naar MBO

T. Bolle (2016), Doorstroomprofielen mbo van anderstalige migranten en vluchtelingen

Over deze vraag

Opgesteld door:	Sjerp van der Ploeg (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	beleidsmedewerker mbo-raad en directie mbo ministerie van ocw
Onderwijssector:	Vo, mbo
Trefwoorden:	tweede taal, Internationale schakelklas, Nieuwkomers
Referentie:	Kennisrotonde. (2023). *Stelt een ISK-traject van maximaal twee jaar jongeren voldoende in staat om de (taal)kennis en vaardigheden te verwerven die ze nodig hebben om in te stromen op het niveau dat past bij hun capaciteiten (van mbo niveau 2 of hoger) en een kwalificatie te behalen?* (1e update) (KR. 428)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.